

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előzár-
tások és hirdetési díjak küldendők. ::

A debreceni m. kir. tudományegyetem első történeti okmánya.

Nos Rector
Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae
Debrecinensis
in librum Universitatis annalem referimus
et
aeternitati historiae Hungariae cultusque
universalis Christiani tradimus
subscriptos Dominos reverendos
in numerum Civium Facultatis Theologicae
almae et regiae huius Universitatis redactos
bello civitatum foederatorum
fide Christiana, cultu et humanitate imbutorum
in nomine Dei integritatisque humanae
contra potestates reactionis suscepto
anno foundationis
Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae
Debrecinensis primo
de privilegio suo legitimo decedentes
ad patriam armis defendendam
sine lege, sponte sua
nomina dantes
die XVI. mensis Novembris anni p. Chr. n.
MDCCCCXIV. sub signo defensorum patriae
sacramentum dixisse :

Mi
a debreczeni m. kir. Tudományegyetem
Rektora
az egyetem évkönyvébe beiktatjuk
s
a magyar történelem és egyetemes
keresztyén műveltség örökkévalóságának
átadjuk
hogy
a keresztyénség, kultura és humanitás
szövetséges hatalmainak
a reactio hatalmasságai ellen
Isten s az emberi tökély nevében
felvett harcában
a debreczeni m. kir. Tudományegyetem
alapításának
első évében
nevezett egyetem hittudományi karának
hallgatói közül
a törvény által nyújtott kedvezményről lemondva
— sine lege, sponte sua —
a haza fegyveres védelmére a honvéd zászló alá
1914 november 16-án
felesküdték :

IV. év.
Imre János
Török József
Szoboszlai Sándor
Varga Ferenc
Papp Lajos
Kádár Miklós
Huszár Endre
Farkas Sándor
Nagy A. Zoltán
Fülöp Ferenc
T. Kiss Sándor
Rácz Géza
P. Nehéz István
Gyöngyösi Bálint
Papp Imre

III. év.
Kacsó János
Kocsis József
Somogyi Pál
Csomai Zsigmond
Veress Imre
Bakó Ödön
Papp Andor
Veceeri János
Kerekes Gy. Imre
Szabó András
Tisza Sándor
Leel-Össy István
Kulesár Dezső
Andó Ferenc
Köblös István
Körösi József
Molnár László

II. év.
Fehér Imre
Szabó Gerő
Juhász Ferenc
Kakasi Lajos
Barkász Imre
Szathmári Lajos

I. év.
Joó Ferenc
Nyári János
Kiss Sándor
Kolumbán Kálmán
Jakab Sándor
Bence János
Kovács Mihály
Leel-Össy Árpád
Thury Levente
Dezső Balázs
Fehér Gusztáv
Szücs Antal
Bartha Béla
Varga István
Husztai Béla

Segédlelkészek :
Csüry István
Révész Lajos

Debreceni, die XVIII. mensis Novembris MDCCCCXIV.

Franciscus Kiss, h. t. rector.

Debrecen, 1914 november 18.

Kiss Ferenc, e. i. rector.

Beszéd

dr. újvárosi Szabó Gyula, debreceni ref. főgimn. tanár emlékezetére.

Elmondotta **dr. Petzkó Ernő** főgimn. tanár 1914. nov. 14-én a debreceni ref. kollegium oratoriumában tartott gyászünnepélyen.

Tisztelt gyászoló gyülekezet!

Kedves tanulóifjúság!

Ha annyi megtépett szív mélyen gyászos fájdalmának, ha egy rombadölt világ felett kesergő szülék reménytelen bánatának, ha a nagy veszteségekre hulló könnyek örömének most volna az a tiszteletet parancsoló ereje és hatalma, hogy agyuk félelmes bömbölésének, vérzivatarokban száguldó paripák bösz tombolásának, fegyverek gyilkos záporának csak pár percnyi szünetelését is elérhetné, akkor a mérhetetlen csapáson kesergő szívünk fájdalmas sikoltásával belekialtanánk a rémes éjszakába: hősi bátorság, nemes elszántság és önfeláldozás vitézei, és te is elvakult szolgáltság undok áradata, álljatok meg! engedjétek pár pillanatot szent fájdalmunk áldozatának, engedjétek közéték a mi gyászos gyülekezetünket; ott közöttetek, ott a harcok véres mezején, ott a megcsönkült tetemek, ott a hullák ijesztő tömege között egy frissen hantolt földdomborulatot keresünk; megtaláljuk, szeretetünk égő lángja, fájdalmunk lángoló tüze világánál rátalálunk, és bár a fejfa: *dr. Újvárosi Szabó Gyula* nevét nem mutatja is nekünk, de a rajta szétszórt hervadó virágok, a bajtársi szeretet gyászos bizonyágleveli, szomorúan hirdetik nekünk: itt nyugszik a mi hősünk, ide temetkezett mindnyájunk szép reménysége, itt dőlt össze, itt hever romokban egy kis világ minden boldogsága.

Meghalni az élet reggelén, delén avagy alkonyán, mindnyájunk közös sorsa ez, de meghalni elszánton, bátor lélekkel mindnyájunk megváltásáért, feláldozni magát egy magasztos eszméért: ez a katona, ez a hős legszebb, legmagasztosabb kiváltsága. Az emberi lélek, t. gyászoló gyülekezet! sohasem mutatkozik szebben, fönségesebb szépségében, mint a halállal szemben, azokban az ünnepélyes pillanatokban, amikor a veszedelem nagysága meghozza a teljes lemondást önmagá-

ról; mert elfeledni, feláldozni magát egészen a halálig: ez a katona, ez az igazi hős feladata. Ez az emberi lélek legmagasztosabb szépsége, az ember nem lehet fönségesebb, csak a halállal szemben. A lélek nagysága és szépsége, t. gyászoló gyülekezet! a fájdalmakban és gyötrelmekben edződik és olyanná lesz, olyanná magasztosul a halál által. Mint egy magasbanyúló pyramist, olyannak látom én, t. gyászoló gyülekezet! az emberi életet. Csúcsán azok vannak, akiknek homlokán a lángész, az erény, bátorság és szeretet lángol, élükön Az, aki a fájdalmat megszentelte. Lent vannak a közönségesebb életek és amilyen mértékben alászállunk, olyan mértékben szaporodik a mosoly, amilyen mértékben fölfelé haladunk, látjuk uralkodni a komolyságot, a nagy elhatározásokat, a fönséges nagy dolgoktól elválaszthatatlan, fönséges tekintetet és a komollyal az igazi szépséget, megható-komoly szépségét az erőnek, nagyságnak, erénynek és bátorságnak.

Ott látunk téged is dicsőültünk! ennek a pyramisnak magaslatán egyéniséged egész szeretetreméltóságában, fájdalmakban megnövekedett lelked nagyságában, kötelességérzetednek példatadó szépségében. Az Ő képét, a t. gyászoló gyülekezet és az ifjú nemzedék szemei elé úgy szeretném odaállítani, amint ő előttem életében először és utóljára jelentkezett. Ki hitte volna, hogy csak rövid pályafutásra jelenik meg az a délceg ifjú katona ezelőtt három esztendővel, homlokán a becsülettel elvégzett kötelességek biztos öntudatával és szelíd arcán átsugárzó nemes elszántsággal, ifjúi erővel, tökéletes bizalommal. És ez a rövid pályafutás az ész és szív harmónikus egésze volt, mindenütt és mindenben inkább a kötelességérzet és meggyőződés volt iránytűje, a szeretet és bizalom volt a vezércsillaga, mintsem indokolatlan becsvágy avagy félelmes szenvedély. Igaz, ennek a rövid életnek még nem lehettek, de bizonyára lettek volna fényesen ragyogó pontjai is, de így is a maga egyszerűségében, összhangzatos szépségében egy komoly, nyugodt, öntudatos ifjú mester önérzetes munkássága és pályafutása volt. Szerettük őt mindnyájan, mert szeretetreméltó volt, én pedig közöttünk folyt pályájának utolsó jelenetétől, amikor utólszor láttam őt, ennek az emléketől alig tudok menekülni. Mint

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

könyvkereskedésében.

katonát láttam először, katonától búcsúztam el utóljára. Ugyanaz a kötelességtudás és ennek a teljesítésére való ugyanazon készség és nemes elszántság, ugyanazon erő és bizalom homlokán és beszédes szemeiben.

Elváltál hát tőlünk, hogy annyi százezerrel együtt, egyetlen parancsszóra elmenj megvédeni szorongatott hazánkat, hogy megvédelmezzed mindnyájunk otthonát, hogy diadalmasan lobogtasd az igazság, a jog és becsület zászlaját, hogy diadalmaskodjatok a poklok sötétségén! A dicsőségből neked ifjú mester nem sok jutott, de átértetted a feladat nagyszerűségét, megértetted millióknak aggodalmát, teljesítetted a kötelességet erős elhatározással, elszenvetted a nagy szenvedéseket, megharcoltad a véres küzdelmeket és elestél a nemzeti szabadság győzelmes zászlója alatt!

Te avattad az ifjút férfiúvá, óh fájdalom! te növelted lelkét naggyá, oly erőt, oly szépséget, oly magasztosságot öntöttél a dicsőült ábrázatára! Mert nagyság, erő és dicsőség sohasem létezett fájdalom nélkül. Való igaz az, t. gyászoló gyülekezet! hogy korlátolt lények vagyunk; de mennél önkénytebben fogadjuk el ezeket a korlátokat, mennél inkább azok mögé zárkózunk, annál kisebbek vagyunk; hogy nagyokká lehessünk, ki kell onnan jönnünk, szét kell azokat rombolnunk és törnünk. De ezért meg is kell szenvednünk! A nagy művek, kedves tanulóifjúság! a nagy elhatározások, a dicső tettek csak fájdalmak között születnek meg, a babérkoszorú csak gyötört homlokon nyugodott, a hősök, lángelmék és minden nagy lélek kiváltságos gyermeke volt a fájdalomnak. Ragyogó példakép áll előttetek: ifjú mesteretek, aki a fájdalmak és szenvedések vérkeresztségében növekedett naggyá, edződött meg a megváltás nagy munkájára, vállalta is ezt kötelességből, bizalommal és bátran mindhaláláig.

Mi pedig, gyászoló gyülekezet! akik ennek a világokat rengető nagy tragédia borzalmainak, az egész emberiséget megtisztító újjáteremtésnek csak szemlélői vagyunk, akik — úgy látszik — arra vagyunk hivatva, hogy életünk egyszerű határai között lassan haladjunk, a biztos vég felé, akik útunkban a veszteségek és nagy csapások

súlya alatt, sokszor majdnem leroskadunk, hosszab pályafutásunk alatt, bizony, úgy érezzük magunkat mint, az a hegymászó utas, aki útjában elhagyogatott minden társat, egyedül megy a tetőre, megfordul, háta mögött a völgy mélyén látja a vihartördelte fákat: így érünk fel mi is az élet hegyének ormára, széttekintünk magunk körül, egyedül vagyunk. Messze lenn a völgy mélyén látjuk a megtört ábrándokat, a megvalósulhatatlan nagy eszméket, a nagy elhatározásokat, megszakadt barátságokat, kihült érzelmeket, amelyek mind elvesztek az útban, s meg nem kerülnek többé. És könnyes szemmel lassan haladunk fel az élet legfelsőbb jeges ormaira, amelyek oly nyomorteljesek volnának, ha a célpontnál ott nem volna Isten! Íme, t. gyászoló gyülekezet! egy küzdelmes, hosszú élet képe: fátýol borul a földre, hogy fölragyogjon az Ég!

Megdicsőültünk lelkét azonban, amely egy magasztos eszmétől teljesen be van töltve, amely a gyermeki szeretet és ragaszkodás csodálatos érzéseiben fogant és növekedett emberszeretettel, erős elhatározásokkal, magasztos kötelességérzettel teljesen át van hatva — a fájdalmak és szenvedések babérkoszorújával gyötört homlokán — egy nemzet megértő szeretete, áhítatos csodálatának hymnusa és forró imádsága viszi, ragadja fel az Úr titokzatos zsámolya elé . . . A komoly, önérzetes és becsületos ifjú férfilelek megáll az Úr fölséges színe előtt, megáll — és elmondja rövid élete egyszerű folyását, a küzdelmeket és szenvedéseket és elmondja dicsőséges végét rövid, de nemes pályájának. . . . Oda nézünk erre a fontos, megnyugtató égi jelenetre és ámbár most komoran és hallgatagon ültök, ámbár szemeitek könnyben fürödnek, tekintetetek a kietlen messzeség iszonyúan romboló képeire mered kedves ifjak! e felé a magasztos kép felé forduljatok, áldozatok emlékezetének, tanuljatok tőle lelkesedni, kötelességet teljesíteni és ne feledjétek soha! Befejeztük Most már folyjon tovább az ádáz harc, remegtesse meg a föld vajúdó méhét a félelmes ágyúk vészterhes bömbölése, amelytől megvonaglik az, mintha egy egészen új világ ébredését jelentené, népek felszabadított szenvedélyének böszült dühe, viharos átka söpörjön és arasson — ha kell még, tovább — a

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig *

halálnak borzalmas mezején, míg meg nem állítod őket népek hatalmas Ura, nagy Isten! És ha majd meglegszel az áldozatok vérenek hullásával, amikor majd csordultig telik meg a pohár, amikor a rémületes sötétség borzalmas kárpitja kettéhasad hatalmas szózatodra, hogy titokzatos nagy lelkekből kiáradó fényözön bevilágítson a borzalmak éjszakájába, akkor add őh nagy Isten, magyarok Istene! hogy a győzelemnek e ragyogó hajnalán vértanúink vérével megitatott zászlónk ott lengjen a magasságban diadalmasan, győzelmesen; engedd, hogy akkor a félelmes magyar kard, békességet és áldást hintő napod fényében ott ragyogjon csorbulatlanul, tisztán és dicsőségesen.

Ábrahám áldozata.

És lőn ezeknek utána, az Isten megkísérté Ábrahámot és monda nekie: Ábrahám, ki felele: imhol vagyok én.

És monda az Úr: Vegyed mostan a te fiadat, amaz egyetlenegyedet, akit szeretsz, Izsákot és menj el a Móriának földére és aldozd meg ott ötöt égő áldozatul a hegyek közül egyen, amelyet mondándok neked.

És lőn, hogy az Úr szólott mi hozzánk is, a magyar nemzethez és a magyar nemzetben a mi szentegyházunkhoz is és monda, hogy fiainkat, akiket szeretünk, adjuk áldozatul a haza szent oltárára a Móriának a földén . . .

Ábrahám készségesen engedelmeskedett a parancsnak s megkötözé Izsákot, s úgy tette fel az oltárra. Szívszakadva engedelmeskedünk mi, pedig a mi fiainkat nem is kell megkötözni, ők magok lépnek a nehéz, de dicsőségteljes útra.

Megtörtént hát újra (1848-ban is így történt), hogy üresen maradt az ősi nagy iskola. Ismét

bejegyezhetjük az anyakönyv lapjaira, hogy 1914-ben szüneteltek az előadások, mert a tanulók elmentek mind katonának.

Elmentek zsoltárokat, dicséreteket énekelve, selyemzászló alatt; büszkén, boldogan. Ovassa őket az Ábrahám hite és elvitte őket az Izsák áldozatkészsége.

Mi pedig felemelő érzések között, de könnyes szemekkel nézünk utánuk s hittel reménykedünk, vajha az Úr gondot viselne rájuk, a harc tüzebe menőkre, amint hogy Izsákra is gondot viselt, és mondaná nekünk is az Úr (de éreznék mindenek is e hon határaiban), amint mondta volt Ábrahámnak is: most esmértem meg, hogy féled az Istent, hogy nem kedvezél a te fiadnak; . . . mivelhogy e dolgot cselekedted, gazdagon megáldalak téged és bővségesen megsokasítom a te fiadat, mint az egeknek csillagait és mint a tenger partján való fővényt és a te fiad örökség szerint birni fogják az ő ellenségeiknek kapuit . . .

Vándor.

A hazáért.

„A hazáért és a királyért“, ez a felirata annak a gyönyörű, himzett selyem zászlónak, melyet püspökünk a hadbavonult hittanhallgatóknak ajándékozott.

Hatvanan állottak be. Negyvenen már fel is esküdtek. Húszan másnap csatlakoztak hozzájuk. A többiek is mind jelentkeztek katonai szolgálatra, de nem voltak alkalmasok vagy nem kapták meg eddig a szülei beleegyezést.

Az egyetem megnyíltá óta készült ez a nagy elhatározás, melyre a lökést a negyven segédlelkész hazaszeretettől sugalt felajánlása, főtiszteletű püspökünk s az egyetem rektorának felhívása adták meg elsősorban. (Nem más főiskoláról plán-

K RAUSZ
GYULA

∴ KÉZIMUNKA-ÜZLETE ∴
DEBRECEN,
KOSSUTH-UTCZA 3. SZ.

Nagy választékban kaphatók:

Selymek és
Pamutok
Északi szövetek
Netz-kanavák
Filé
Madeira vásznak
Kongrék
Szultán-szövetek
Aida

Torlónia
Kelim
Futók
Miliók
Tálczakendők
Asztal- és ágy-
terítők
Függönyök
Smyrnák

— Montirozások és himzések —
a legjutányosabb árban készíttetnek.

táldott hát ide ez a mozgalom.) Nagy súllyal esett a mérlegbe a nt. Berey József ismert nyilatkozata is. A nagykarolyi egyházmegye érdemes esperese késznek nyilatkozott a hadbavonuló ifjak élére állani. Hogy maradhattak hát volna itthon azok, akiket ez a kötelesség koruknál fogva első-sorban terhelt?

Nem is maradtak. Csak azt várták, hogy lesz-e hát abból az emlegetett kálvinista diáklégióból valami. Mert szó volt arról is, hogy a mi kollégiumunk ifjúsága a lengyel és az ukrainai ifjúság módjára külön zászló alatt vonuljon be. Ez azonban nem volt lehetséges. A lengyeleknek és az ukrainaiaknak a helyzete más. Nekik még előbb ki kell küzdeni az önállóságot. Nekünk van büszke magyar államunk, van szeretett hazánk; az a vitéz hadsereg, amely ott küzd északon és délen: a mi hadseregünk; nekünk, ha lelkünk arra indít, csak a sorokba kell állani.

A mi ifjaink beállottak hát a sorba s nem kérnek semmit, nem csinálnak semmi kikötést s mennek oda, ahová szívük vonzza; harcolni, küzdeni s ha kell, meghalni a hazáért.

Emeljünk kalapot ezek előtt a lelkes kálvinista diákok előtt s kívánjunk szerencsét a szülőknek és az iskolának hozzájuk, de a magyar református egyháznak és a hazának is és foglaljuk szívünkbe őket. Azt tette főtiszteletű püspökünk, aki nekik zászlót ajándékozott s azt tette a debreceni egyetem rektor magnifikusa, Kiss Ferenc és azt tették a debreceni egyetem tanárai, akik a lelkes ifjúsereget üdvözölték, ünnepelték s őket a legnagyobb szeretettel vették körül. Azt tesszük mi is. Nevöket bevessük a történelem ércabláira. Bizonyosságaink ők nekünk affelől, hogy ennek az iskolának tanítványai, ennek az egyháznak a hívei ma is életüket és vérüket készek ontani a hazáért. A hazáért és a királyért.

dr. Ferenczy Gyula.

A garbólczi zugból.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Valamikor réges-régen, megboldogult ifjú *korunkban* (ne tessék megharagudni a többes számért, mert csak magamról beszélek!) egy veszedelmesen hosszú levelet küldöttem nagytiszteletű szerkesztő úrhoz. Megmagyaráztam volt akkor, hogy miért a *hosszúság*. Mert hogy: amikor az ember magára van, akkor van ideje írni. Szépet, okosat? . . . gombát, gombábat? . . . olyankor egyre mén. Épen ezért most nem bocsátkozom magyarázatba. Csak annyit tessék tudomásul venni, hogy ma megint *magamra vagyok*. Ez mentse ki azon mondásomat, hogy nem írok több levelet s azt a *beváltott szavamat* is, hogy már azóta küldöttem egyet. Ebben megígértem, hogy küldök egy imát.

Szombat estén. (Imádság.)

„Jöjj, este csöndje! Lelkeinkre
Áhítat szárnyán szállj alá!
Saruiról a port leverve,
Jöttödöt ki ne áldaná?
Nyugosztalónk te! nyájas! enyhe!
Áhítat szárnyán szállj alá!

Munkában töltött hat nap után eltörődött testtel, mikor még éjszakáink sem voltak nyugodtak a sötét gond, a zsihaszoló aggodalom miatt. . . Óh milyen jól esik fáradt szívünknek üdvözölni téged: szombatnak esendjét, pihenésnek estejét, lelkünk reménységét. Óh milyen édes, milyen megnyugtató, hogy holnap újult régi ének fakadhat ajkunkon:

„Te benned bízunk eleitől fogva,
Uram! téged tartottunk hajlékunknak . . .
Mikor még semmi hegyek nem voltak,
Hogy még sem ég, sem föld nem volt formálva,
Te voltál és te vagy erős Isten,
És te megmaradsz minden időben”.

Hogy holnap régi újult ének vigasztaló szava csenghet füleinkbe:

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

„Népek tenger özönéből
Kiválasztál, hogy legyünk
Örök igéd, dicsőséged
Hirdetői, Istenünk!
S vagyunk el nem haló szózat,
Élő tanúság te rólad.
. . . Feltámad, zajlik s romlással
Népek hada fenyeget :
A te igéd mentő sajkánk.
Áldassék te szent neved!
Árpád népének örökje,
Ma és mindig, mindörökre
Áldassék te szent neved!“

Uram! jó voltál te hozzánk az egész héten keresztül. Pedig egy örökkévalóság egész tengere volt az reánk nézve. Reánk, kik ott vérzünk, hol fiaink, véreink vérzenek: reánk, akiknek lőtt, ütött-seb jobban fáj, mint nekik.

„Nyomorú egy élet. Magamért nem bánám, ha a holnapot már hozzá nem számlálnám . . .“ hangzott az ősz szava, míg ott kint a mezőn a hantot forgatta, hogy annak alája elvesse a magot, kenyér-adó magot, „meddig, meddig lomhán lecsüngő szárnyal, tépett hajóm, te korhadt kis ladik? Magános fáklád széllel és viharral, még meddig küzd, meddig viaskodik? — sóhajtja a nő, ki itt maradt özvegyen, árván *s nem gyászola még férje halálos ágyán*. Parányi gyermeknek gögicselő szava a *megtanult* nevet sirta, imádkozta: ha még egyszer, ha még egyszer vissza jönne . . . Ifjú leány szólott:

„Elment az én mátkám
Idegen országra,
Levelet íratott:
Enyém a szerelme,
Enyém érző szíve,
Nem vagyok hát árva! . . .
Levelét behintem
Rozmaring virággal,
Meggyászolom itthon

Háromszoros gyásszal.
Pénteken pirosba,
Szombaton fehérbe,
Vasárnap délután
Talpig feketébe.
Sírva járdogálok
Kárpitos házába,
Gyöngye szívem, tudom,
Meghasad utána“.

Uram! halát adunk neked, hogy ennyi aggodalom, sóhaj, bánat között megtartottál minket e héten. Hálás imádságunk szava száll hozzád a mennybe, hogy síró lelkünk nem sír még felettebb, hogy fekete gyászunk nem lett még feketébb, hogy még van könnyünk, amit elsírhatunk. Óh, mert ez is, a könny is a te ajándékod. „A hosszú fájdalom érzelmeinket álomba szenderíti és miként ha nyári tájainkon fellegek csepegvé elvonulnak, hűs leszen a forró napnak tiszta alkonya, úgy hül ki a kebel, ha könnyei elfolytanak“.

Azért halát adunk neked a könnyekért is. Uram! számláld meg azokat s most megteheted: töröld fel azokat.

Ősz van, lombhullató, virágtemető hideg ősz. Eltépott, sárgult koszorúinál a természet halálra vál. Lehull fájáról a zöld lombozat . . .

„Elmosolyg az alkonyat sugára,
Bágyadozva leng az esti szél,
Esti szellő halk fuvallatára
Földre hull a hervadó levél.
És kik a zöld lombbal felnövétek.
Véle hervadtok el szívremények.“

Vele hullanak el. Vele hervadnak el. Hiszen ma nemcsak a nagy természetben, de itt bent a szívben is lombhullató, levélsorvasztó, virágtemető hideg ősz van. Lombjait a mi életünk egykor büszke fája hullatja, leveleit vértívó szörnyeteg vad viharja tépi; virágai . . . ott enyésznek, ott sárgulnak *virágtól üres*, idegen domb alatt. Ott, hol az elhangzott ágyúdörej után mély nyugalom

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztellett lett kitüntetve

Mesékönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserítését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

uralkodik s csak szél sóhajt a fákon át, lombtalan
eserjék ágai között. Az a sóhaj a mi panaszló lelkünk
sóhaja; lombfosztott ágak összeverődése a mi üzenet-
mondó imádságunk:

„Te messze távozálsz, mi itt maradtunk,
Tompán enyészve, mint sivar növény,
Mely élni nem tud, halni *meg* nem érett . . .
Ledől fa korhadó tövén“.

Uram! mindenható Isten, ki vezérel az évszakok
változásait s virágfakasztó tavasz, gyümölcserlelő nyár
után elhozod a halált hirdető őszi napokat, ki kezdedben
tartod nemzetek életével az egyeseknek, a kicsinyeknek
életét is: e komor, bánatos napokban Hozzád imádko-
zunk. Mert te vagy egyedüli reménységünk.

„Te írsz a sors könyvébe;
Megírod, hogy mi vár:
Egyikre üdv és élet,
A másokra halál.
Óh fordítsd el mi rólunk,
Ha balsors fenyeget,
Súlyos végzésedet.

Leborulunk im előtted a porba
Főnségnek Istene! te hű vezér!
Akinek nagyságán se folt, se csorba,
S halandó mérték hozzád fel nem ér.
Vezess, vezérelj tovább is bennünket
A lét harcában, amely végzetünk.
Míg szemeink bízva te rajtad csüggnek:
Egy világ üldhet, el nem vesztetünk!“

Uram! egy-két óra még s ránk borul az éj. Hűvös
sötét ősznek hűvös, sötét éje. Reánk borul sötétségével,
sötétségnél is ijesztőbb rémeivel. Zaklatott elménk maga
alkot ilyeket magának. Csak gyarlóságunk az, hogy
ebben elvesszük téled a teremtő erőt! Uram! őrizd minket
a kísértetektől!

„Óh ejts, kinek derű a lénye.
Ejts egy sugárt ránk Istenünk!

Te vagy az est bekéje, fénye,
Te vagy magasztos reggelünk . . .
Sivar éjen szívünk reménye,
Amelytől újra éledünk“.

Kis gyermek gögicselő szóval; halálra eljegyzett
ifjúért ezüstharang csengésével a menyasszony; párja-
vesztett galamb bűgő nyögésével a nő; szavainak fogy-
tán néma, lemondó, emléktelen emlékekkel, üres hanggal
az agg . . . szemében hadzavaró villámmal a férfi . . .
imádkoznak Hozzád. Uram! szent fiadért kérünk, óh
hallgass meg minket.

„Jöjj szombat csöndje, ünnep csöndje
Áhitat szárnyin szállj alá!
Saruiról a port leverve,
Jöttödét ki ne áldaná?
Nyugasztalónk te! nyájas! enyhe,
Áhitat szárnyin szállj alá!“ Amen.

Nagytiszteletű szerkesztő úr! Ime itt az ima. És
hogy még ennél jobban is „*beváltott*“ legyen a múltak-
ban tett ígéretem, egy beszédet is küldök. A címe:
„*Őszi beszéd*“. Lehet, hogy az. De lehet azonkívül min-
den más egyéb, csak az nem, aminek készült. Ez mel-
lékes. Valamint az is, hogy szerkesztő úr közli-e, vagy
nem? Nekem elég, hogy elmondtam. És hogy a zugban
meghallgatták.

Igen a! A zugban. Valakik a minap azt kérdezték
tőlem, hogy „*értékes*“¹ leveleimnek miért adtam azt a
címet, hogy a „*garbólczi zugból?*“ Én már nagyon sok
kérdéssel foglalkoztam az életben. A nagyobbak mellett
a kicsinyek közül pl. a „*to be or not to be*“ kérdésével
is. De egyiknél sem állott meg különben is lassan forgó
ész-kerekem annyira, mint ennél. Végre is a szomszé-

¹ „*Értékes*“. Hát magam is elismerem, hogy van annyi
értékük, mint azoknak a bankóknak, amelyeknek lobogó lángja
mellett a fogoly honvédek kenyeret piritottak az aradi várban
1849-ben. Hamu és semmi más. G.

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen, a városháza sarkán

Ajánlja eredeti friedlandi „Premier“, valamint „Meteor“
jegyű folytenégő kályháit. A legkitünőbb szabályozás,
egyenletes hőfejlesztés. Óriási fűtőanyag megtakarítás.
Bármely tüzelőanyaggal fűthető. **Olcsó előnyös árak!**

dom jött segítségemre. Vagyis valamelyik elődje. Datalódik Miskolcra. Ott lógott egy érdemes üzlet ajtaja felett a címen: „Nagy István, eszmadia és kéjgáz“.

— De az Isten szerelmére, nagy uram, mért íratta ezt a táblára, hogy: „kéjgáz?“

— Mert szépen hangzik, — volt a talpraesett válasz.

Innen az én címiratom is.

De nem erről van szó. Hanem arról, hogy még sok írni valóm van, meg arról, hogy újságfelét is írjak nagytiszteletű szerkesztő úrnak arról a sokat emlegetett nagy futásról. Meg, hogy egy sorsüldözött, agyonsanyargatott, menekülésre kényszerített ember fájdó menekülhetetlenségéről emlékezzem. Magam vagyok az. Mondom tehát. Mifelénk nem csak a nagy Szamost . . . a Túrt is belepte a köd. Nem hallik már a nóta. Nincs aki dalolja, a háború-menekülés óta. (Úgy hallottam, hogy Debrecenben is ezt tették. Nagytiszteletű úr otthon maradt legalább?) Mondok: menekülök én is. És mégsem menekültem. Kíváncsi rá nagytiszteletű úr, hogy az eset hogy esett? Hát úgy, hogy jött az oroszok által elfoglalt Bergengóciából valami magamhoz hasonló léhűtő ember, valami „tatár“ négy gyermekkel és megszállott egy faluban, úgy „Retteg“ táján, megszállott és megállott azért, hogy ott helyet fog kapni . . . egy alvásra, egy pihenőre, egy éjszakára . . . mert hiszen iskolatársa ott az archibandita. És kapott szállás helyett megnyugtató vigasztalást: „hova helyezzelek el, mikor nekem is csak négy szobám van! Hanem hát ott az iskola terme, puha szalma van benne, meg is van egyengetve, hiszen csak az imént hagyta el egy pár száz chinai menekült. Ott vehetsz szalást, ott vehetsz hálást!“

Azt mondja szerkesztő úr, hogy: ez nem igaz? Nem baj az! Mondtam, hogy chinai történet s Juhosné asszony mellett a többi is mit ért a mennyei birodalom történetéhez?! — Nem igaz? Nem baj az! Legfőlebb: mesmeg egy emberrel többet tettek bolonddá az asszonyok az idén.

De megint előre járok, mint Megyeri, holott még nem az archimandritáról és az ő atyafiáról, hanem rólam van szó, vagyis arról, hogy mindenki menekült. Salamon a bölcs is.

Menekülni akartam én is. De nem ingyen kenyérre. Tudok dolgozni. Ha kell: imádkozom, predikálok; ha kell: javítom a sajtóhibákat; ha kell: vágok fát. Szerkesztő úr, van még olyan szerkesztő, hogy mielőtt az én Uram és Istenem valami új plánétán beszerkesztene új életre s lenne „új életben újra kezdöm“, — be tud szerkeszteni valahová. Talán a katonának állt sok s.-lelkész valamelyikének helyére . . .

Érmelléki Zsigám! Megint . . . megint? Már mire való kinyilvánítani, hogy nem mentek el s ezt csak akkor teszik meg, ha *muszáj* lesz?! Ha a szükség úgy hozza magával! — És az a másik gondolat: ne negyven

s.-lelkésznek, 2000 kálvinista papnak eszményies elhatározását hirdessétek a szószebből akkor, midőn a negyvennek beszédét meghallottátok! . . . Kedves Zsigám! Mire való dolog ilyenért bántani engem?! Öreg asszony lettél, kibem nem áll meg a szó?!

De megyek már a kérvényhez.

Szó sincs róla, hogy heterjesszem. Mert úgy történt, hogy amidőn a rettegi jóbarát esetét meghallottam, visszamenekültem. (Különben sem engedett volna a feleségem, ki nem szereti a gyáva embert. Én sem.)

És azóta is írom a leveleket a zugból. Sok mindendről. Hogy felhasználja-e szerkesztő úr, vagy pedig hahogy a cselédje, hogy szerkesztő úr jó meleg szobában kelhessen fel, már előbb megmondtam, hogy az nekem mellékes. Hanem amit még röviden mondok, az nem mellékes. Azokat a jó fiukat, akik ilyen formán írnak nekem nap-nap után:

„ . . . áldjon meg az Isten humorodért, mellyel felvillanyoztál ebben a szomorú világban . . . “

„ . . . a pennádat nem szabad hevertetni . . . “

„ . . . mindig nagy élvezettel olvasom poétás cikkeidet. A falusi parochia meghitt szobácskájában oly jól esik egy-egy ilyen cikk felett el-elmerengeni, a régi, kedves tanulótlársak képét visszaidézni (hát a Demjén Feri *altató* pipaszárát nem? Nekem ez is eszembe jut, merthogy az öregé mellett volt az ágyam s engem érdekelt leghamarabb az a szár.) Áldja meg az Isten kedvedet, tehetségedet továbbra is, hogy a mai szomorú napokban még sokszor vigasztalódhassunk a te íráson . . . “

„Ha a rozsdás pennát így köszörülöd, megölellek . . . “

Hát ezeket a jó fiukat tessék elhallgattatni. Mert a biztatással csak bajt csinálnak. Nekem nem, mert tetszik látni: én rajtam az írás nem igen múlik. Időm is van hozzá. Hanem bajt csinálnak szerkesztő úrnak a *szemére nézve*, és bajabbat Kovács Gyulának (Nagy-Bányán) a *papirra nézve*. Mert tetszik tudni, hitelbe adta nekem a papírt. Ezért én neki hálával és három koronával tartozom. A hálával örökké tartozni fogok, ellenben a pénzt — moratorium lévén most — nem igen adom meg.

Küldöm a beszédet is.

Vagyok — Garbólcon — kiváló tisztelettel

Garbólci.

Napról-napra.

XX.

November 11.

Hunyadi János besztercei gróf lesz. 1452.

Hunyadi László horvát banná neveztetik ki. 1452.

Dobó István feladja Szamosújvárt Izabella seregének. 1555.

Lala Mehemed nagyvezér átnyújtja Bocskay Istvánnak a Rákos mezején a szultántól küldött koronát. Ugyancsak ebben az időben az erdélyiek is koronát ajándékoztak Bocskaynak. A Rákos mezején akarták ezt is átadni, de elkéstek s ajándékukat csak Vácon adhatták át nov. 14-én. 1605.

A zsidói szorosban Rákóczy csatát veszít. Ne irjunk erről a szerencsétlen csatáról, mert nagyon szomorú. Elég, ha megemlítjük, hogy maga után vonta Erdély elvesztését. És történt azon a napon, amelyre Rákóczy az öt beiktató országgyűlést összehívta. És a csatát intéző vezér maga a vezérlő fejedelem volt. „Jobban tette volna, ha a zsidói térre maga helyett Bottyán apót küldi“. 1704.

A helytartótanács elveszti önállóságát. „Mária Terézia elhatározta a nádori méltóság betöltetlenül hagyását, a helytartótanács élére pedig már november 11-én Albert szász herceget állította, aki a következő évben a királynő kedvenc leányát: Mária Krisztinát vette nőül s vele egyebek között a tescheni hercegséget nyervén hozományul, szász-tescheni herceg nevet kapott. Ezzel a helytartótanácsnak is megszűnt minden önállósága“. 1765.¹

Kazinczy Ferenc nőül veszi gróf Török Sophiét. 1804.

Kolozsváron a magyar színjatszó társaság megkezdí előadásainak sorozatát a „Titkos ellenkezés“ című darabbal. 1792.

Perczel Mór született Bonyhádon, 1811-ben. Régi nemesi család ivadéka. „Igen vonzó külsejű férfi volt; társalgása kellemes s mint szónok, ritkította párját. Jellemére nézve heves, indulatos, de egyenes és jószívű... Mint szervezőnek nem akadt mása. Valahányszor elfordult tőle a hadiszerencse, mindig megfosztották seregétől, de ő páratlan ügyességével csakhamar újabb csapatokat toborzott össze magának. A haza szabadságának eszménye uralta egész valóját, amelyért készen állott minden áldozatra“. Gellich Richárd ezt írja róla: „Perczel, mint tábornok, nem volt tudós katona, de oly tulajdonságokkal bírt, amelyek őt ezért bőven kárpótolják. A kezdeményezés embere volt; s jó felfogási tehetséggel gyors elhatározási képességet kötött össze. Gellichnek ezt a véleményét megerősíti Jókai is: „1848 januárban eszéágában sem volt senkinek, hogy még ez idén háborút is lásson... Ez időben sokat beszéltek a lapok egy váci magnetikus hölgyről, aki sok mindenféle csodákat jövendölt előre, amik közül egyik vagy másik közbámulatra be is teljesedett... Perczel is elment hozzá... és a leány azt mondotta neki, hogy egyike a jövendő legnagyobb hadvezéreinek! Perczel elmosolyodott és gondolá magában: az országgyűlés táborában! Nem az országgyűlésen — felelé a leány, a ki nem mondott gondolatra —, a csatamezőn. S milyen sors vár reá ott? — kérdezé az orvos. „Őrizkedjék tulajdon nevétől!“

És Perczel Mór *Moór*nál 1848 dec. 30-án keményen megverte a német. Mert nem őrizkedett a saját nevétől! Perczel mellett azonban csatát nyert, mert ott megtette ezt. Hogy is volt az?

„Egy szép ködös reggelen átront Perczel a Tisza jegén, ahol legközelebb találja az ellenséget, elkezdí

¹ Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Szívességét kérem arra nézve, hogy figyelmeztessen június 2-ikára, amikor a királyi csatáról, az abban részt vett Kovács Ignác székesfehérvári törvényszéki bíróról s ennek arról a mondásáról akorok írni: „Némely ember nagyon boldog; születik vele a vagyon, mint a számarra a fül!“.

püfölni, az visszahúzódik Ceglédre. Perczel utána. A császári seregek épen egy falu szőlői közt vonultak keresztül; Perczel még látta az utolsó dragonyost eltűnni az akácfa között s sarkantyúba kapta lovát és seregét előre parancsolá, hogy el ne szalajtsa őket. Eközben egy kis ősz, sasorrú lovagol mellé, civilkaputban s minden bemutatás nélkül megrántja a tábornok mentéjét s megszólítja franciául: „Arra ne menjen ön“. A tábornok ránéz. El nem tudta gondolni, hogy mi lelte ezt a vad idegent, hogy úgy belekapaszkodik a mentéjébe. „De miért ne mennék?“ „Az ellenség önt törbe akarja csalni“. „Azt szeretném csak látni“. „Látni fogja, ott a szőlők háta mögött okvetlenül rejtett batteriáknak kell felállítva lenni, mikből önt keresztűzbe veszik“. „Miről gondolja ön azt?“ „Az a pozíció természetéből következik“. „Ejh! kinek volna mindenre gondja!“ — kiálta a tábornok, lerázva nyakáról az alkalmatlan embert s azzal kirántá kardját és előre nyargalt. Utánam! Már alig voltak mintegy ezer lépésnyire a szőlőktől, midőn az útszélen egy jajveszékélő svábot találnak, ki szekerével ki akarva térni a rohanó ágyúk elől, azt tartalmával együtt szerencsésen befordította az árokba s most azután ordított a kára fölött.

„Micsoda falu ez földi?“ — kérde a kárvallottat a tábornok, csupa merő kíváncsiságból.

„Perczel“ — felelé az fejét vakarva.

„Az én vagyok“ — mondá a tábornok. „De ezt a falut akarom tudni, hogy hívják“. — „Bizony Perczelnek hívják azt nagyságos uram, a világ kezdetétől fogva.“¹

A tábornok megállítá lovát. De most már eszébe jutottak a somnambula szavai. Hátrafordult, szeméivel az ismeretlen ősz embert kísérve. Ott volt az kísérete közé vegyülve. „Tehát csakugyan azt hiszi ön, hogy ott a szőlők háta mögött rejtett batteriák vannak?“ — „Bizonyosnak tartom. Azt a legkisebb taktikai ismeret felfedezheti.“ — „Tehát e szerint ez a pozíció elfogialhatatlan?“ — „Épen nem, ilyenkor azt megszokás kerülni“. — Csakhogy ahoz igen gyors mozdulatok kellenek s gyalogságunk már ki van fárasztva.“ — Lehet rajta segíteni, bizzon ön rám egy zászlóalj gyalogságot és két osztály lovas, s várjon itt addig lesben, míg én a vadat fektéből felverem“. — „Tegye ön, mondá a tábornok“ — s várta, hogy mit fog a kis ősz ember kezdeni.

Az a gyalogságot felhágatta a huszárok kengyelébe s maga a legpontosabb vezénylettel vitte őket az erdő háta mögé. A gondolat olyan természetes volt, mint a „Galambos Kristóf“ tojása s még sem jött rá azelőtt senki. Nehány perc múlva már hallatszott a szőlők háta mögött a gyorsan odaért gyalogság sortüzélése s nemsokára lehetett látni, mint vonulnak el onnan a felriasztott ágyútelepek mind a két oldalról. Ha Perczel önnevétől vissza nem ijed, ott ismét pogányul szétverik. De a neve, a falu megmentette.“ — Ed-dig Jókai.

Gróf Dembinszky Henriket Kossuth küldte Perczel táborába. — Ő volt az a kis ősz, mentérrántogató öreg ember.

De menjünk tovább.

¹ Tehát Jókai Horváth Istvánnak ad igazat, aki szólott: „a magyarok első történetírója Mózes volt. A Pentateuch pedig a legrégebb magyar történet, miután tudjuk: a zsidók is magyarok voltak, mielőtt a magyarok zsidókká vedlettek volna!“ Nem egészen igaz; de jó. G.

Ternován Gál László megveri Jankut, Kis-Becs-kereken pedig Nagy Sándor alezredes a szerb fölkelőket püföli meg jó magyarosan. 1848.

Kossuth Lajos Angliából Amerikába indul. 1851-ben.

November 12.

Sándor Lipót főherceget nádorrá választja a magyar országgyűlés. Első nádor a Habsburg-házból. 1790.

Ugyanannak a háznak nem kis öröme napoleon Bécsbe érkezik. 1805.

Bónis Sámuel meghalt 1879-ben.

Lippai csata. 1848.

Ma megint történetet írok. Ne közölje szerkesztő úr, mert nem „vers”, hanem történelem. „Lippa előtt van az oláh. (Az „Isten tegye a „bukó” rúd hegyére.) Kísérletet tesz a város elfoglalására. Déltől alkonyatig tartott a küzdelem, de nemzetörein, főképp a debreceni fiúk oly vitézül harcoltak, hogy az ellenség Kövesdre hatrált. Eközben megjött Máriássy, nehogy új meglepések öket, a Lippa melletti magaslatokon helyezkedék el. Az éj nyugodtan folyt le. De alig virradt, midőn az ellenség ágyúk egyszerre csak dörögni kezdenek. Ez volt a beköszöntő. Aztán az egész császári sereg, melynek derékhada az éj folyamán szinte megérkezett, támogatva az oláhoktól, rendkívül heves rohamot intézett Lippa ellen. Kudarc az eredménye. Dél felé megújul a támadás, este megint. Mind hasztalan, a nemzetör szilárdan áll, mint a gránátszikla. Am mit ér a hősiesség, ha az ellenségnek segélyére siet vezéreink gondatlansága? A harc hevében, midőn a győzelem babékoszorúja már-már homlokukat érinti, vesznek csak észre, hogy fogytán a lőszerük. Ismétlődött a nagyidai cigány eset. Gracza. Nagy Ida! Hányszor ismétlődött ez! Ezekre gondolva írja Arany:

„Óh láttam én (hisz ott is voltam egyszer:
Tenni kevés: de halni volt esély)
Győzelmeid napját; s a szörnyű perccel
Én is alólbukám, midőn esél
Bámulta egy világ, amit cselekszel.
Minőt rege is csak ritkán mesél:
De vállvonítva kullogott tovább,
Hogy sebeidben típra büszke láb.
És engem akkor oly érzés fogott el ...
A szőlőgazda is, az egyszeri,
Magánkívül s örvöngve kacagott fel.
Látván, hogy szőlőjét a jég veri,
Dorongot ő is kapott fel.
Paskolni kezdé hullván könnyei:
„No hát, no!” így kiált, „én uram isten!”
Csak rajta! hadd lám mire megyünk ketten!”
... S oly küzdelemre, mely világcsoda,
Kétségbe esett kacaj lön Nagy Ida”.

Sietős az útam nagyon, de nem mehetek tovább, míg nem adózom (hm! pedig ezt nem szeretem tenni) a lippai kis tűzérnek. Asszonykatona. Szívesen adózom hát. Szívesen emelek kalapot előtte. Asszony. És katona. És honvéd. És tűzér. „Valamikor régesrégén, vagy 65 évvel ezelőtt, esküvő volt az új-pankotai templomban. A 18 éves Véber Rózát vette feleségül Egenháfer János. A férj is nagyon gyermekember volt még. 24 esztendő, s az esküvő után azonnal bevonult a táborba. Tűzértiszt volt és magával vitt a honvédséghez egy fiatal tűzért is: a feleségét; a fiatal, szép Véber Rózát,

az üde-szép vérrózsát. A nevét azért vitte talán a táborba, hogy maga is azzá legyen. Mert úgy történt, hogy a kis tűzér egyike lett a legvitézebb katonáknak. Nemesak vitéz volt, hanem vakmerő. A lippai csatában egy csapat bajtársa életét mentette meg. Az oláhok minden oldalról fenyegették a magyar csapatot, nagy csapatokban nyomultak előre, lehetetlen volna nekik ellentállni. A kis tűzér azonban néhány honvéddel a hidhoz ment s felrobbantotta. Ez volt a menekülésük, mert az oláhok nem tudtak átkelni a Maroson. Óh asszony ... katona ... honvéd-tűzér! Pedig rángották, hogy seregünkben francia és porosz tűzerek dolgoztak. Mire való egy ilyen ráfogás?! Mikor nincs az a francia, nincs az a porosz tűzér, aki jobban tudna löni, mint a magyar menyecske, mint a „vérrózsá”. Mert úgy történt, hogy a kis tűzér a radnai csatában golyót kapott s meghalt férjének karjai között.

Asszony! benned van befejezve a teremtés! te vagy bennünk ... romlott, durva, meggondolatlan, hozzád mérten „semmi” férfiakban a jobbik ész, a jobbik én.

November 13.

Szamosujváron Baldani ezredest megveri Urbán. Felvincet Janku pusztítja el. Csapinnél Vásárhelyi százados megszabdalja a horvát határőröket. 1848.

November 15.

Bethlen Gábor meghal 1629-ben.

II. Lipót megkoronáztatása. 1790.

Német-Bogsán. Asbóth megveri a némettel egyesült oláht. Appel veszedelmesen kikap. Rózsa Sándor legényei Ezeresen vérfürdőt rendeznek. „Tömérdek embert leöltek. A pópát, misemondó ruhába öltöztetve, háttal felültették egy lóra s úgy hajszolták fel s alá a községben. Aztán neki estek a rablásnak”. Hát csak azt mondom erre, hogy Ezeres oláh ajkú népe megvető, pusztító gyűlölettel viseltetett a magyarok iránt! Nem kárhoztatom azokat az alföldi csikósokat. Tegye meg más. Olyan valaki, aki nem kálvinista pap! 1848.

A verőcemegei Szarvason Batthyány Kázmér és Rátz Sándor őrnagyok kiporozzák a felső és az alsó nadrágot a horvátok. Nem tudom, hogy az „alsós”ból itt mi por származott. Azt sem tudom, hogy „alsós”ban Damjanichon és fiaik kívül csatázott-e valaki? De azt tudom, hogy Szarvason az „alsós”-ról volt szó 1848-ban. Nehéz az eset, mert hosszú a cikk. De azért szerkesztő úr engedelmével megemlékezem Sipulusz „alsó”-sáról is, mert hiszen — tudomásom szerint — ebben az időben „iródott”. Egy ilyen napon lett detronizálva az „adu-felső.” „Szegény felső — írja Sipulusz — úgy vesz részt az alsós játékban, mint egy számlázott király. Komor arccal, lehajtott fejjel tűri a gyalázatot, jár-kei a játékban s szó nélkül tűri, hogy üsse a disznó, üsse a király, üsse a tizes, sőt — s ez fáj neki legjobban, mert ez az ütés közvetlenül alájárendeltől, quasi az eddigi miniszterelnöktől jön — üti az a nyomorult, parvenu, felkapaszkodott bitorló, a „kaláber-napoleon”, az alsó is.

Nehéz az eset. De azért megemlékezem M. Gábor nadrágjáról is. Hiszen egy ilyen napon „vevődött”. Mégpedig Nagyváradon. Vevődött pedig azért, mert a tiszteletes asszony így akarta. De Gábor bátyám nem próbálta fel. Így esett meg, hogy egy arasszal hosszabb lett, mint kellett volna. „Ilyet vettél, te vén ... ügyet-

len . . . stb. . . . (miért mondanám a többit, hiszen „feleséges“ embereknek szól az irka-firka). A vége az lett: „így fogod elviselni.“ „Jó, elviselem“ — felelt az én áldott kedélyű jó bátyám meg nem zavarható flegmával.

És reggel lett. És akkor elkezdett gondolkozni az ő kedves leánya: „szegény apám! Hogy fog menni a templomba a hosszú nadrágban? Segitek rajta. Jó anyám nem fogja észre venni s nem fog haragudni, ha abból a nadrágból levágok egy arasznyit“. Úgy lön reggel 4 órákor. A tiszteletes nagy asszonyom meg 5 órákor hasonlóképen. „Ez a vén stb. ne menjen így a templomba.“ Ő is levágott egy arasznyit. Szerkesztő uram! képzelje el, hogy milyen térdig erő alig-nadrágban ment akkor Gábor bátyám a templomba. Szívemben kép kel kép után. Ha gondolok bátyám, a te hajlékdra. hol . . . „esodás ígésző volt a lég . . . pálmák hajlongtak. cédrus lengett s a mirrha úgy illatozék. . . Távolban a te leányod zengett. . . és sirt a táj kedves dalán“. . . hol „folyt, folyt a szó az ősz pap ajkán.“ Megvagy-e még? elfogadod-e egy régi emberednek szíves üdvözlétét?!

November 16.

A kuruczok 1701-ben elfoglalják Lőcsét, 1704-ben meg Érsekújvárt. Erre vonatkozólag is írhatnék valamit, de nem tehetem, mert a szerkesztő úr nagyon integet lefele. — Meg hát lusta is vagyok. — Mi marad „nekem“, ha „mindenen“ egyszerre túlادok?

Solymoson Asztalos Sándor őrnagy megveri az oláhokat. 1848.

Az „Arany trombita“ írója, Sárosy Gyula meghalt Budapesten 1861-ben.

November 17.

Nagy Lajost lengyel királlyá koronázzák. 1370.

Illésházy István nádorrá választatik. 1608.

1773-ban született egy ember, akit úgy hívtak, hogy Csokonai Vitéz Mihály.

November 18.

Zrinyi, a költő meghal 1664-ben.

Lévay József született 1825-ben.

Klauzál Gábor 1804-ben.

Strimtuinál Péteri őrnagy 1000 nemzetörét legyőzi az oláh. voltak együtt valami 12,000-ren. Gracza csak 2500 oláhról emlékezik, de kutatásaim az én számadásomat igazolják. 1848.

Szent-Andráson Nagy Sándor alezredes megveri az osztrákokat. 1848. G.

IRODALOM.

— **Imakönyvek háborús alkalmakra.** Múlt szá-munkban jelent meg az óhajtásszerű felhívás, hogy adjunk imakönyveket katonáink kezébe s ime, ma már három ilyen könyvecske megjelenéséről referálhatunk, melyeket *Csiky Lajos*, a számtalan imakönyvéről ismert nevű egyházi írónk állított össze. I. *Istenért, hazáért, királyért.* Imádságok a hadbavonuló és már a harc-téren küzdő katonák számára. 1. Háborúba indulás előtt. 2. A nagy és nehéz úton. 3. Az ellenséges tábor köze-lében. 4. A lövészárookban. 5. Ostromlott várunk falai között. 6. Ütközet előtt. 7. Ütközet után. 8. Othon

maradt atyánkfiaiért. II. *Istenre bízom magamat.* Sebesült és beteg katonák elmékedése és imádságai. 1. Elmél-ke-dés a megsebesülésről. 2. Vasárnapi, 3., 4. Köznap reggeli. 5., 6. Köznap délutáni imádságok. 7. Nem sebe-sülés folytán beteg. 8. Súlyosan sebesült katoná imád-sága. III. *A szeretet Istenének nevében.* Elmékedések és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magán-használatra. 1. Elmékedés a háborúról. 2. Imádság seregeink győzelméért. 3. Imádság, ha csak egy, 4. ha több atyánkfia is küzd a csatatéren. 5. Imádság sebesült atyánkfiaiért. 6. Imádság atyánkfianak eleste után. 7. El-mékedés a hazaszeretetről. Mindenik könyvecskében megfelelő szentirati helyek és énekek s a boríték belső részében rovatok az illetőkre nézve történeti érdekű és értékű följegyzések számára. pl.: hol volt a katoná ütközetben. Nagy missziót akar *Csiky* e kis könyvecs-kéivel elérni, hogy t. i. hitet, reményt ébresszen úgy a katonákban, mint az itthon maradottakban s hogy főleg az utóbbiakban felköltse e nehéz időkben az igaz haza-szeretet gyakorlásának gondolatait. Teszi pedig ezt ke-reszetlen, egyszerű nyelven, tiszta keresztyéni szellemben. A könyvecskek az áldozatkész Hegedüs és Sándor cég tulajdona s árok darabonként 20. 100 darab vételénél 15. 500 darab vételénél 14 fillér. Szívesen ajánljuk.

— **Felhívás.** Lelkésztársaim szíves figyelmébe s pártfogásába ajánlom: Karácsonyi Ajándék Katonáink-nak című könyvecskémet, mely alkalmi tanításokat s imádságokat tartalmaz a nagyünnepekre, hogy azok, akik nem ünnepelhetnek szeretteikkel s nem jöhetnek velünk templomba: halljanak a táborban is a karácsonyi evan-géliumról. Szép lenne, ha az egyházak presbitériumai is megszereznék e kis könyvecskéket s elküldenék a hadba-vonult egyháztagnak. E figyelmes megemlékezés bizony nagyban erősítne az illetők egyháziasságát. — A köny-vecskek nálam rendelhetők meg és december 1-re min-denki megkapja. Ára 20 fillér. — 50 számú megrende-lésnél 18 fillér, 100-nál 16 fillér, 200-nál 14 fillér. Ugyanilyen ár mellett kapható nálam a következő köny-vecske: Itthon maradottak vigasztalója, tanítások, imád-ságok az itthonmaradt szülék, hitvesek s gyermekek számára. Budai János berek-böszörményi ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

KÉT SÜRGÖNY.

Az egyetem Rectorának!

I.

Az önkéntesen belépett hittanhallgatók üdvöz-letéért hálás köszönetet mondva, működésükre az Isten áldását kérem.

*Igaz tisztelettel vagyok
őszinte híve:*

Tisza s. k.

II.

Kérem, méltóztassék tolmácsolni az önként bevonuló hittudománykari hallgatóknak üdvözle-tükért köszönetemet, hazafias tettökért pedig nagyra-becsülésemet.

Honvédelmi miniszter.

— **A nemzeti kölcsön.** Mi magyarok inkább az alperesek közé tartoztunk eddig s nem kölcsön adtunk, hanem kölcsön vettünk. Életünket és vérünket szívesen áldoztuk mindég a honért, de a pénzt nem örömet, mert magunknak sem volt, azután nem is a hazának adtuk volna. Most itt is megfordult a világ. A hadsereg felszerelésére (a mi katonáinknak kell) és a hadvezetés költségeire (a mi biztonságunkért) kér tőlünk a polgáraitól a király, a haza. Nem ingyen kéri s nem is adóba kéri, pedig mint hadi adót is kérhetné, hanem becsületes, jól kamatozó adómentes kölcsön gyanánt. A hadi kölcsönkötvény már 50 koronánál kezdődik, olyan, mint akár a bankjegy, pénzt ér s pénzt adnak rá a háborúban is, most is. Most a bankok még a betett pénzt sem fizetik ki könnyen. A hadi kölcsön kötvényeiért mindig pénzt lehet kapni. Ennek a kölcsönnek a sikere bizto-ítja vitéz fiaink hősiességét és drága vérhullását. Mindenkinek, akinek pénze, betétje, hitele, vagyona van: tartsa kötelességének most a hadi kölcsönhöz hozzájárulni. Eddig mindig idegenektől vettünk fel pénzt, most a magunk emberségéből kell megállani s meg is állhatunk, ha magyar lelkünk van hozzá. S kinek volna több s kinek kell jó példával előljárni, ha nem nekünk magyar kalvinistáknak? Azért mindenütt az egyházak gyűlést tartanak s a hadi kölcsönből annyit jegyezzenek, amennyi pénzők, betétjök és hitelök csak van. Magunknak adunk, jó befektetést eszközölünk. Más egyházak, a kath. és görög-kath. egyházak gazdagok maradnak, ha elvész is a haza. Mi a hazával élünk és halunk. Azért az egyetemes egyháztól is elvárjuk, hogy az összes Földhitelintézetnél levő betétjeit jegyezze. A katolikus egyházfejedelmekkel a mi püspökeink nem versenyezhetnek, legalább az egyetemes egyház versenyezzen velök. Milliőkat adjon, mindent odaadjon. De milliőkat gyűlhetnek az egyes egyházaktól is. 100 millió koronánál több a tiszta ingatlan egyházi vagyon. Az Osztrák-Magyar bankba a hadi kölcsönre fordítatik, 1°/_o-kal kisebb kamatra ad ezekre az ingatlanokra kölcsönt, mint a hadi kötvények 6°/_o-os osztaléka. Az egyházak tehát a birtokukban lévő ingatlanra ezt a kölcsönt azonnal felvegyék, a kapott pénzt a hadi kötvények vásárlására fordítják. A hazának szolgálatot tesznek s még 1°/_o hasznuk is lesz. Az egyházmegyei és kerületi elnökség engedélye biztosan kinyerhető, csak ismerni kell a dolgot és cselekedni haladék nélkül. Ezer esztendeje nem volt ilyen alkalom. Mi, akik mindig alperesek és adósok voltunk, most hitelezői lehetünk az államnak, a hazának, a királynak.

— **Márk Endre.** A múlt héten kiáltották ki debrecen város bizottsági tagjai Márk Endrét polgármester jelöltnek. Most meg azt olvassuk, hogy az országos Veres-kereszt egyleti felügyelő helyettesé neveztetett ki. A polgármesteri székre való jelölés egyhangú határozattal és megállapodással történt. A veres-kereszt egyleti

felügyelői helyetteséggel való kitüntetés általános helyeslés fogadta. Ha valaki, Márk Endre rászolgált mind polgártársainak bizalmára, mind országos megbízatásokra. Egész életét közszolgálatokban töltötte el, ez a hív szolgálat tette a néhai áldott emlékü csengertótfalusi református pap fiát ügyvéddé, kollégiumi ügyészé, ügyvéd kamarai elnökké, udvari tanácsossá s végül ez emeli a legnagyobb hivatalos állásra, amit itt Debrecen városában elérhet halandó: a polgármesteri székbe.

— **A debreceni theologus diákok.** A debreceni diákokról sok érdekes jellemvonást feljegyzett a nagy Jókai. Az öskollégium saját szerű életéből merített a mi kedves Baksai bátyánk is. Se szeri, se száma a debreceni diákok méltatásának. Meg is érdemlik. A szabadságharcban is ez a diákság kapott a magyar hölgyektől legelőbb zászlót. Most is a debreceni kollégium ifjúsága mozdult meg legelőbb s jelentkezett a harcra. (Nem Pozsony kezdte ezt a mozgalmat, legalább mi nálunk nem kezdte, Debrecen vagy maga megy elől, vagy nem is mozdul.) A negyven segédlelkész, akik jó káplániát, jó kilátásokat, mindent készek voltak elhagyni a hazáért s akik mindezeket csakugyan el is hagyták a hazáért adták meg a jelszót. De bebizonyult, hogy az utánok következő nemzedék sem áll náluk hátrább, mert most az is mind zászló alá állott. A főiskola összes hittanhallgatói jelentkeztek katonai szolgálatra, 60-an önkéntesnek, a többiek kórházakba. Leírhatatlan lelkesedést váltott ki ez a nehéz és nagy elhatározás mindenütt. Az egész város ünnepli a hős fiúkat, akik testületileg vonultak fel a püspöki lak elé és tisztelgettek ott főtiszteletű püspökünk előtt, ki díszes selyemzászlót adományozott nekik. „A hazáért és a királyért“, ez a zászló felírata, melyet a főtiszteletű asszony maga hímezett. Főtiszteletű urunk remek beszéde könyekre fakasztotta s felemelte a hős ifjakat, akik vagy ezzel a zászlóval letakarva, vagy ezen zászló alatt fognak csak visszatérni. Szólt még az ékesszólás és a felhívás atyamestere Kiss Ferenc, az egyetem rektora is. Római jellem: saját fia, a jelesen érettségizett ifjú is ott van a hős lelkű debreceni hittanhallgatók sorában, akiket fájó szívvel bocsátunk el s akiket örömmel várunk vissza.

— **Két érdemes lelkész a nyugdíjban.** A beregi ref. egyházmegye két érdemes és idős lelkésze benyújtotta nyugdíjaztatása iránti kérvényét. *Kölessey* Zsigmond bilkei és *Darcsi* Bertalan csonkapapi lelkész. Sajnálattal értesülünk, hogy a két érdemes tisztárs elvonul a köztevékenység színteréről, hol annyi buzgalommal és kitartással forgolódtak. Ha még azok a régi fehér hajú, de piros-pozsgás arcú és egyenes termetű atyák volnának, amilyenek az ő korukbeli erősebb nemzedéket ismertük, ha még szolgálatképesek lennének: úgy nem is helyeselhetnénk nyugalomba vonulásukat sem. Most, midőn az ifjak hadba mennek, mindenkire szükség van, az érdemesekre még inkább.

— **Erdélyi János mellszobra.** Erdélyi János neve nemcsak a híres sárospataki főiskolára szól, hanem mind a két magyar hazára. Még most ebben a világ-harcban is meghallik a neve. Túlzengi az a bércet, túl éli az éveket. Azt olvassuk, hogy mellszobrát (Gyöngyössi Berta készítette) elhelyezték a főiskolában. Ünnepe nem volt, nincs arra most idő. Majd megjön az is a tavasszal, az újvilággal, a diadalmas békével. Számot tartunk hozzá mi is debreceniek, akik ezt a nagy író, bölcsész, költőt úgy szeretjük, mintha egészen a miénk lett volna. Emlékeért innét Debrecenből is szívesen áldoztunk, palma ágat is örömmel viszünk.

— **Kinevezés** Domahidy Elemér főispán dr. Ronsik Jenő közigazgatási gyakornokot tb. fogalmazóvá nevezte ki.

— **Értesítés.** Tisztelettel értesítem lelkésztársaimat, hogy a háború ideje alatt írt egyházi beszédeimből és imádságaimból úgy nyolc ivre terjedő füzetet adok ki. Egyházi beszéd lesz 10, esketési és úrvacsoraosztási 1—1 és több hétköznapi imádság. A füzetet december 15-ig szétküldöm a megrendelőknek. Előfizetési ára 3 korona. Hogy a példányszám iránt tájékozhasam magamat, igen kérem azon lelkésztársaimat, akik munkámat megrendelni óhajtják, hogy a megrendelést november 25-ig juttassák el hozzám. Kis József papai lelkész.

— **Halálozás.** Mély részvétellel értesültünk arról a súlyos megpróbáltatásról, amely Thury Károly dunamelléki lelkésztársunkat érte. Derék és sokak által szeretett fia, dr. Thury Dénes, budapesti járásbírósi jegyző, a galíciai haretéren elesett. Benne dr. Thury Etele papai theol. tanár unokaöccsét gyászolja. A mélyen lesújtott gyászában őszinte részvétellel osztozunk.

— **Hadi fogságba** került az északi haretéren a papai főgimnázium egyik tanára: Tóth Károly, aki a székesfehérvári m. kir. 17. honvéd gyalogezred tartalékos zászlósa.

— **Gróf Tisza István a német főhadiszálláson.** Magyarország miniszterelnöke a közös kormányzat megbízásából a hét folyamán a német főhadiszállásra utazott. Az út céljaul a hivatalos communique a szövetségesek közt fennálló teljes egyetértésnek előszóval való megerősítését emlegeti s tényleg, ha már az entente vezérlő férfii oly sűrű látogatásokat rendeznek egymás főhadiszállásain, úgy a külsőszin szempontjából is indokolt a kettős szövetség embereinek is a találkozása és tanácskozása. Mi a hírek főképp azért örülünk, mert a Tisza gróf személye révén a kiküldetés Magyarország politikai túlsúlyát bizonyítja a világfelfordulás jelen napjaiban.

— **A pozsonyi theologusok.** A pozsonyi theologia ifjúsága e hó 7-én ifjúsági gyűlést tartott s azon elhatározta, hogy lemond a fegyveres szolgálat alól való kedvezményről s a következő határozatot terjesztették az illetékes katonai hatósághoz: „A magyarhoni ág. hitv. ev. keresztyén egyet. egyház pozsonyi theol. akadémiájának ifjúsága tiszteletteljesen hozza a nagyméltóságú m. kir. honvédelmi miniszter úr ökegyelmességének nagybecsű tudomására, hogy az 1912-iki véderőtörvény 29. §-ában biztosított hadmentességi kedvezményrel a jelen nehéz viszonyokra való tekintettel élni nem kíván és magát összeségében és egyenként bármilyen alkalmaztatásban a honvédelem rendelkezésére bocsátja“. A pozsonyi theologusok e szerint csak a

hadügyminiszter rendelkezésére bocsátották magukat, a miénk már be is állottak. A pozsonyi theologusok elhatározása azért mindenképen dicséretes dolog. Szerezzük tisztelettel köszöntjük őket.

— **Náray Szabó Sándor** nyugalmazott közoktatásiügyi államtitkár az elmúlt hét folyamán Budapesten meghalt. Benne a magyar közélet egy kiváló munkást, a magyar kultúra pedig egyik fáradhatatlan, ügybuzgó oszlopát vesztette el, kinek elhunytát mi is őszintén fáljaljuk.

— **Cseresznyés Jenő.** Van nekünk ott lent, délen, Temesvár városában, a költő pap, Szabolcska Mihály mellett egy kitünő emberünk: Cseresznyés Jenő műszaki tanácsos, a nagy Cseresznyés, szatmári professzor unokája. Mindenütt ott olvassuk a nevét, ahol valami nemes mozgalom megindul, ahol a szentek szükségére adakozni kell. Most a szatmári Egyházi Híradó nt. szerkesztőségéhez küldött 100 koronát imakönyvekre és hósapkákhöz való pamutra a katonák számára; 25 koronát ajánlott a lap költségeire is. Derék ember, lelkes ember, a jó Isten sokáig éltesse.

— **Önkéntes diákok Kisújszálláson.** A Kunsági Lapokból olvassuk, hogy a kisújszállási főgimnázium VIII-ik osztályából eddig három ifjú jelentkezett katonának s készülnek jelentkezni még többen is.

— **Protestáns árvaházi képes naptár** az 1915. közönséges évre. Szerkesztik Szabolcska Mihály és Raffay Sándor. Kiadja Hornyánszky Viktor. Ára 60 fillér. Sokaknak régi, megszokott kedves ismerőse, az árvaházi naptár is megjelent. Akik tehetik, a jótékony célra való tekintettel, igyekezzenek minél többet belőle elterjeszteni. Az, hogy evangélikus szempontból a naptár s más kívánni valót hagy, ne érezze az árvaház. Különösen feltűnő, hogy az evang. egyház gyarapodásának alig valamely jelét látjuk a naptárban. Szébbnél szébb ref. templomok képe vonul el előttünk, evang. templomot nem látunk benne egyet sem. A pozsonyi diakonisszai ház képét pl. hiába keressük benne. A miskolci ref. nőfilléregylet árvaháza mellett pedig nem kellett volna szégyenkeznie ennek a szerény alkotásnak sem. A Kálvin-szövetség ajánlása mellett juthatott volna egy pár sor — mondjuk — a Luthertársaságnak is.

— **A nemzet hadikölcsőne.** A kormány a hadviselés sikere érdekében kölcsönért fordult a nemzet egyeteméhez s a kölcsön nagyságát a jegyzések összegétől tette függővé. Kicsinynek és nagyoknak, szegényeknek és gazdagnak egyaránt kötelessége ez állami hitelművelésben résztvenni, nemcsak azért, mert a diadal biztosításáról, kifelé hitelképességünk dokumentálásáról és nemzeti becsületünk kérdéséről van szó, hanem azért, mert a jegyzés 6 százalékos eredményezvén, kamatokban határozottan jó üzlet. Minden reményünk megvan reá, hogy a kölcsön ki fogja elégíteni a nemzet áldozatkészségéhez fűzött jogosult várakozásokat. A főbb jegyzések közül városunkból megemlítjük a város jegyzését 2 millió 100.000 koronával, az egyházkerületet 50.000, a főiskolát 100.000 s a ref. egyházat 100.000 koronájával.

— **A háború.** Nem szűnő hevességgel foly tovább a harc Európa és Ázsia színterein. E hét azonban a mi javunkra jelentős eredményeket hozott. Balkáni had-

seregünk mélyen benyomult Szerbiába s Valjevót elfoglalván, Belgrád és Kragujevac felé halad döntő csatára öhajtván kényszeríteni a szerbeket. Északon az egyesült osztrák-magyar és német seregek új állásaikból sikeres offenzívával támadták meg az orosz kolosszust s igen érzékeny veszteséget okoztak neki 60.000 ember fogásba ejtésével és sok fegyver és ágyú zsákmányolásával. A francia haretéren a nagy harc ugyan még eldöntetlen, de részlet-sikerek határozottan a németek javára érlelik a végső diadalt. Végül a Kaukázusban a törökök keményen szorongatják az orosz seregeket s majd mindennap kisebb-nagyobb győzelmeket aratnak felette. Így alakul lassanként a helyzet a mi javunkra s érlelődik meg az a nagy diadal, mely nekünk békét és virágzást, az erkölcsi világrendnek pedig teljes elégtételt fog szolgáltatni a rajta ütött bántalmakért.

— **Tudomásul a Pálóczy-Horváth Barna-féle festmények kisorsolásáról.** Nevezett képek sorsjegyeit megküldtük a tiszántúli egyházkerület minden lelkészi és fő- és középiskolai igazgatói hivatalának, valamint több Orle. tagtársunknak. A sorshúzás a sorsjegyeken jelzett időben, tehát folyó hó 26-án lesz. Bizalommal kérjük mindazokat, kik az általok eddig megtartott sorsjegyek árát nem küldték be, hogy miután általunk azok többé nem értékesíthetők, főleg a kettős szent célra, a Kálvineum és a Vöröskereszt érdekeire tekintettel, legyenek szivesek azt a sorshúzás fent kitett ideje előtt okvetetlenül beküldeni. Debrecen, 1914. évi november 18. *Kiss Ferenc* egyházkerületi főjegyző, mint a Kálvineum igazgatótanácsának elnöke.

— **A Csokonai-kör ünnepi ülése.** A legteljesebb sikerrel folyt le folyó hó 17-én délután a Csokonai-körnek első felolvasó ülése. Fényes közönség zsúfolásig megtöltötte a vármegyeház dísztermét. A több száz főnyi hölgyközönségen kívül ott volt Domahidy Elemér főispán, Márk Endre udvari tanácsos, az egyetemi tanárikar és a Csokonai-kör vezetősége majdnem teljes számmal. A műsor igazán gazdag tartalmú és színvonalú volt. A komoly előadásokat Géresi Kálmánnak rendkívül mélyen járó elnöki megnyitóját, Kardos Albert és Boldisár Kálmán értekezéseit szárnyaló és megható költemények váltották fel. Oláh Gábor és Szávay Gyula legjava alkotásai, amelyek a legelőkelőbb fővárosi irodalomtársaságban is bizvást elhangozhattak volna. Kellemesen egészítette ki a műsort Markovits Lajos joghallgató szavalata, az Egyetértés zenekarának Csokonai-nyitánya és a városi dalegyletnek teljes művészi készséggel előadott énekszámai. A Csokonai-kör büszkén tekinthet ez irodalmi estéjére és méltó önérzettel adhatja oda a Vöröskeresztnek az ülésnek önkéntes adományokból bevált bevételét: 255 koronát.

— **Vajdai Nagy Lajos ünnepe.** A hősokeket és vértanúkat, a nagy embereket nem felejtí az utókor. Míg azok a festmények, melyek most a kollégium dísztermében s a tanácsteremben vannak elhelyezve, míg a nagy könyvtárban voltak, a kegyes alapítók, a fejedelmi bőkezű pátrónusok arcképei voltak a legalsó sorban. Hi-

ban, még a hadviselésnek is ez a fundamentuma: a pénz. De ha alap a köznek adott vagyon, akkor a köznek jölteveit is hálás szívünkbe kell foglalni. Úgy is történik. Az év jár és sárga koszorúját vesztí, váltja a komor vadon, az emlék és hála-dal azonban mindig melegen cseng a nagyok felé. — Csengett most a Csokonai születése napján és csengett másnap a Vajdai Nagy Lajos kegyes alapító emlékünnepe. — Ilyen szépen, meghatóan talán még soha sem csengett. Utoljára volt együtt a kevés debreceni kántus. Talán soha nem kerülnek így többé össze azok, akik itt most egymás mellett s aztán végül összeölelkezve énekeltek. Ilyen lehetett ama zengedező mennyei kar. Nagy közönség, sebesült s nem sebesült harcosok hallgatták végig a szép ünnepélyt, melyet Kun Béla kollégiumi igazgató nyitott meg s az egyetem rektora zárt be. Búcsúztatta a hős fiukat s fiakká fogadta a sebesült katonákat. Szem nem maradt szárazon.

— **Pót- és javítóvizsgák a debreceni református tanítóképző-intézetben.** A debreceni református tanítóképző-intézetben a pót- és javítóvizsgák f. évi december hó 18., 19. napjain fognak tartatni. A vizsgázni akarók december 10-ig jelentkezzenek az igazgatóságnál.

— **A pápai református főiskola gyászja.** Maholnap nem lesz el egy református főiskola a csatatéren elesett hős tanárok nélkül. A többi főiskolák után most a pápai református kollégium is belépett a sorba. Neki is van bizonyágtévője: dr. Bodola Gyula, ki még szeptemberben elesett, de akinek halála csak most lett bizonyossá. A hős tanár haláláról a következő gyászjelentést vettük: „A pápai református főiskola tanári kara mély megilletődéssel jelenti dr. Bodola György főgimnáziumi tanár, a 17. honvéd gyalogezred tartalékos hadnagyának élete 30-ik, tanárkodása 5-ik évében szeptember 24-én az északi haretéren történt hősi halálát. A haza védelmében élete delén elhunyt szeretett kartársnak és a tanügy buzgó munkásának tetemei találjanak csendes síri nyugalmat ott a messze idegenben! Pápa, 1914 nov. hó. Aldott legyen emlékezete!” Aldott, ezerszer áldott.

— **Október 31-ike Élesden.** A reformáció évfordulóján az élesdi ref. egyházban a ref. ifjúság közreműködésével ünnepélyes istenisztelettel egybekötött emlékünnepe tartatott. A nagy és szép közönséggel megtelt templomban a 37-ik dicséret két versének eléneklése után Veress Sándor ref. segédlelkész alkalmi buzgó imádságot mondott. Dávid Gyula ref. lelkész pedig a mai háborús időkben különösen szükséges hitben, reménységben szeretetben hathatósan erősítő tartalmas szép emlékbeszédet tartott, melyre igen jó hatással énekelte el a ref. ifjúság vegyes kara Kulcsár Sándor egyleti tag szép orgona kísérete mellett az „Erős várunk nekünk az Isten” kezdetű lutheri éneket. Kulcsár Elvira ref. leányegyleti tag mindenkit elragadó szép hatással szavalta el ezután az „Október 31-én” című vallásos költeményt, melyre a nagyobb iskolás és konfirmált ref. növendékektől hallottunk még egy „Miénk lesz az Isten országa” kezdetű szép és kellemes éneket. A lelkésznek az országos ref. közalapunkra adakozásra felhívása s az egész gyülekezetre áldást esdő bezáró fohásza után a 70-ik dicséret 7., 8. versének eléneklésevel végződött, a viszonyokhoz mérten igen jól sikerült ref. emlékünnepe. Egy jelen volt.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat.

A hegyközpályii református egyház pályázatot hirdet orgonista kántor-tanítói állásra.

Javadalom: A) Tanítói fizetés: 8 kat. hold. 1000 □-öl szántó és rét haszonélvezete legeltetési joggal 88 K. Tüzifaváltság 64 K. 85 tanköteles után búzaváltság 102 K. Tandíjválttság 125 K 80 f. Borválttság 95 K. 20 f. Örletési átalány 12 K. 1400 □-öl beltelek haszonélvezete 40 K. Ismétlő tankötelesek után tandíjválttság a községtől 50 K. Összes tanítói fizetés 577 K. Az államsegély az 1913. évi XVI. t.-c.-nek megfelelően intéztetik el. B) Kántori fizetés: készpénz 33 K 60 f. Búzaválttság 176 K. Borválttság 100 K. Tüzifaváltság 64 K. 8 nagytemetés után stóla 16 K. 14 kistemetetés után stóla 14 K. Természetben való tisztas lakás kerttel. Összes kántori javadalom 403 K 60 fillér. A földek után az adókat az egyház fizeti.

Kötelesség: Az I—VI. vegyes osztályú elemi népiskola tiszántúli egyházkerületi tanterv szerint való tanítása, ismétlősök, konfirmandusok, énekkar tanítása, orgonista-kántori teendők végzése, kanonikus órákon és a lelkész akadályoztatása esetén predikálás, egyháztársadalmi munkában való segédkezés, jegyzőkönyvek vezetése.

Személyes megjelenés, próbaéneklés és orgonázás

előnyös. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Szabályszerűen felszetelt pályázati kérvények címemre 1914 november 25-ig nyújthatók be.

Hegyközpályi, 1914 nov. 20.

Bácsy Gyula,
ref. lelkész, isk.-széki elnök.

7021—1914. sz.

Pályázat

az érmelléki ref. egyházmegye kötelékébe tartozó biharfőlegyházai ref. egyházközségben elhalálozás folytán megüresedett rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 1. Lakás. 2. 114 hl. termény megváltási ára 1025.64 K. 3. 14 hold (1100 □-ölel) szántó-föld 240 K. 4. 8 öl fa megváltva 240 K. 5. Fűtő nád megváltva 12.60 K. 6. 16 hold réti kaszáló. 7. 3 vékás szálláskerti föld a fentemlített szántóföldön kívül. 8. 9¼ legelő illetőség. 9. Stóla a kerületi megállapítás szerint 540 K. 10. Kongrua.

A 914-ben elvetett őszi vetés hozama az özvegyet illeti.

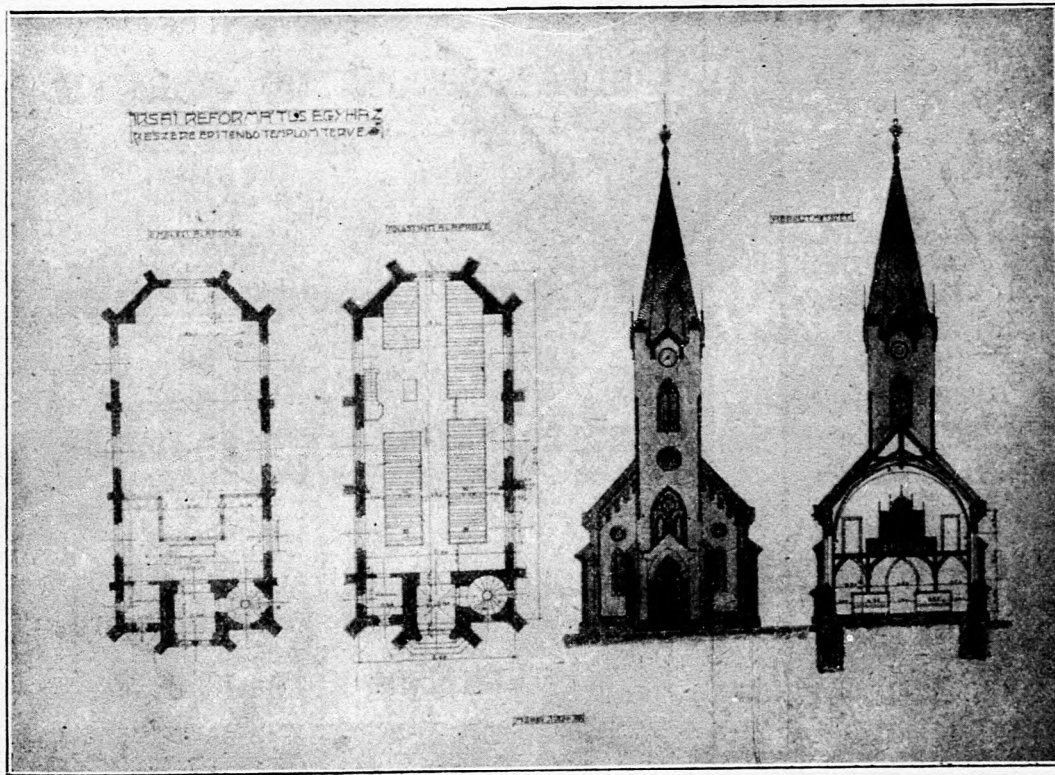
Az állás a kegyeleti idő letelte után 1915 május 1-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában említett okmányokkal felszerelten 1914 nov. 27-ig Végh József espereshez Érmihályfalva (Bihar m.) küldendők.

Debrecen, 1914 nov. 12.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

HOLLÓS és QUITTNER

**Építésszek és építő-
mesterek**

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkákat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró speciálisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakszavú felvilágosítással.

A nőtiszteletű lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. úri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu úri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tisztek, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és úri szabó
Debreczen, Kossuth-u. 4.

AZ ŐSZI ÉS TÉLI IDÉNYRE

RAKTÁRRA ÉRKEZTEK:

DIVATOS KOSZTÜM KELMÉK,

Bluz és pongyola szövetek, különösen nagy választékban, fekete és sötétkék kelmék, muff, boák és szörmesálok,

MUFF, BOÁK ÉS SZÖRMESÁLOK

gyapjuk és zsenilien kendők, mosó flanellek, barchentek,

MELEG ALSÓINGEK LÁBRAVALÓK,

harisnyák, gyapju takarók, olesó, szabott áron kaphatók.

Szabó Lajos fiai cégnél.

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.